

AKERSHUS
FYLKESKOMMUNE

Taternes/romani/reisendes kulturarv -

Rapport arkeologisk undersøkelse av
Duasletta/Duvatsletta/Moa, Lillestrøm kommune
08.10.2025

Ola Rønne, Reidun Marie Aasheim og Anette Nymann Lindhom

Forside: Bakerst fra v mot h: Tom-Arne Ullersmo, Kai- Samuel Vigardt, Stian Ellingsen, Hans Börje Johnsson, Holger Gustavsen, Svein Nordheim, Thora Petursdottir, Ole Bastiansen, Anne Traaholt, Bjørg Thingstadengen, Anette Nymann Lindhom, Gert Hansen.

Først fra v mot h: Reidun Marie Åsheim, Ellef Prestsæter, Bodil Linnea Andersen Westby, Selma Lauland, Kari Fosseie Oreberg, Thea Thori Kogstad, Ola Rønne.

Avdeling for kulturminner

Akershus fylkeskommune

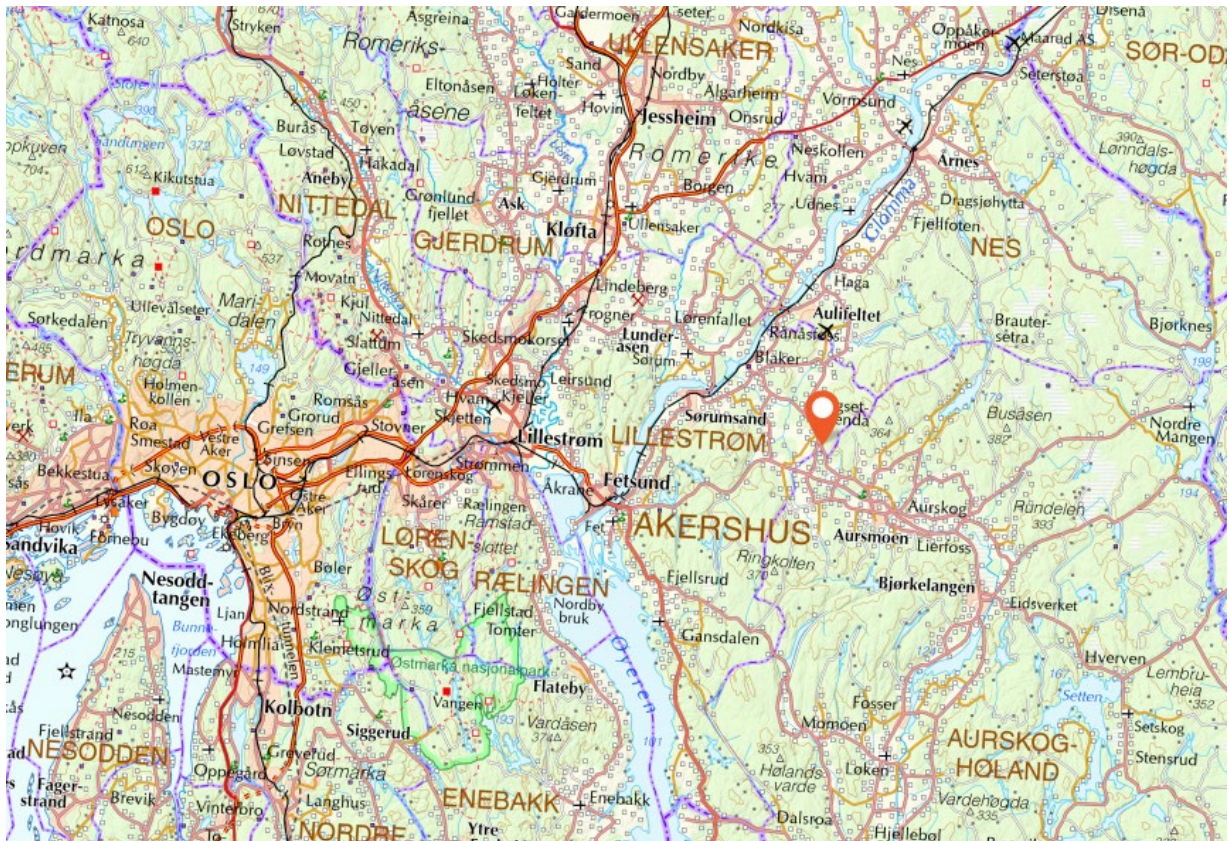
Innhold

Oversikt over illustrasjoner	2
1. Bakgrunnen for undersøkelsen	5
2. Sammendrag.....	5
Deltakelse	6
3. Forarbeid og valg av lokasjon.....	6
Navnet på Sletta	7
Beliggenhet, topografi og utvikling av sletta.....	8
Flyfoto som viser utviklingen fra 1656 til i dag	9
4. Undersøkelsen	13
5. Metode	14
Stikking med jordbor/stikkstang	14
Metalldetektor	14
Innmåling	16
Intervjuer med naboer og deltakere.....	16
Metodiske vurderinger	17
Spredningskart.....	17
6. Funnliste/ Fotonummer	22
7. Funn og tolkning	25
Funn.....	26
Mynter	26
Husgeråd, kjøkkenutstyr, mat og verktøy	28
Bil	29
Matvarer og drikke	29
Smykkefunn	31
8. Tolking og oppsummering	32
Om arkeologisk metode.....	33
9. Konklusjon og anbefalinger.....	33
Deltagere	35

Oversikt over illustrasjoner

Figur 1 Kartutsnitt som viser hvor i Akershus undersøkelsesområdet ligger.	4
Figur 2 Lokaliseringskart Duasletta/Duvatsletta/Moa.....	4
Figur 3 Befaring på Duasletta 20.06.2024 Foto: Ola Rønne.....	8
Figur 4 Oversiktsfoto over området. Antatt avgrensing av sletta.	9
Figur 5 Flyfoto 1956.....	9
Figur 6 Flyfoto 1967.....	10
Figur 7 Flyfoto 1974.....	10
Figur 8 Flyfoto 1986.....	11
Figur 9 Flyfoto 2005.....	11
Figur 10 Flyfoto 2013.....	12
Figur 11 Flyfoto 2022.....	12
Figur 12 Utsnitt fra Askeladden, Riksantikvarens kartløsning for forvaltningen. Vi ser her en mulig brønn med kulturminne-id 42317-1: «Kyrkjeholet - Uten vern - Arkeologisk minne - Akershus, Lillestrøm». Ligger ca 140 m fra Sletta.....	13
Figur 13 Sticking med stikkstang/jordbor. Foto: Thea Thori Kogstad.....	14
Figur 14 Alle tre detektoristene i sving. Når metalldetektoren piper kan erfarne detektorister skjelne mellom forskjellige typer metall. For å høre signalene tydelig brukes øreklokker. Foto: Thea Thori Kogstad	15
Figur 15 Når man har gjort et funn med detektoren kan man ytterligere avgrense hvor funnet ligger med en pinpointer. Dette er et lite håndholdt verktøy som hjelper deg å finne nøyaktig hvor gjenstanden ligger. Det kreves lang erfaring for å kunne tolke hvilke typer metaller som ligger i jorda og hvor dypt gjenstandene ligger. Foto: Thea Thori Kogstad	16
Figur 16 Spredningskart nr. 1 for hele området.....	18
Figur 17 Spredningskart nr. 2 for området øst for veien, se funnliste/fotonummer	19
Figur 18 Spredningskart nr. 3 for området sørvest for veien, se funnliste/fotonummer.....	20
Figur 19 Spredningskart nr. 4 for området lengst nord, og vest for veien, se funnliste/fotonummer...	21
Figur 20 To av myntene som ble funnet under undersøkelsen	24
Figur 21 Funn nr. 14 Mynt 10 øre bie motiv 1958-1973.....	26
Figur 22 Funn nr. 18 Mynt femøre 1966.....	26
Figur 23 Funn nr. 13 Mynt 25 øre 1957.....	26
Figur 24 Funn nr. 33 2 stk mynter 25 øre +2 øre (Håkon den 7).....	26
Figur 25 Funn nr. 30 Mynt Håkon den 7_10 øre? 1959	26
Figur 26 Funn nr. 45 mynt 1 krone med motiv hest 1970	27
Figur 27 Funn nr. 47 mynt_50 øre 1975	27
Figur 28 Funn nr. 58 Mynt 50 øre.....	27
Figur 29 Funn nr. 59 Mynt 5 øre 1967	27
Figur 30 Funn nr. 48 mynt_50 øre	27
Figur 31 Funn nr. 60 mynt 2 øre 1937 (kron til venstre/mynt til høyre).....	27
Figur 32 Funn nr. 61 mynt 5 øre 1968	27
Figur 33 Funn nr. 36 Bøtte.....	28
Figur 34 Funn nr. 11 Hank til øse	28
Figur 35 Funn nr. 35 Metallbrett	28
Figur 36 Funn nr. 31 Kaffekjele.....	28

Figur 37 Funn nr. 67 Jernstang eller kraftig teltplugg	28
Figur 38 Funn nr. 32 Sagblad	29
Figur 39 Funn nr. 69 Skiftenøkkel	29
Figur 40 Funn nr. 40 Tennplugg	29
Figur 41 Funn nr. 50 Merke til Volvo Amason.....	29
Figur 42 Funn nr. 51 Hermetikkboks.....	30
Figur 43 Funn nr. 17 Majonestube og to korker	30
Figur 44 Funn nr. 80 Ringnes pils, skrukork	30
Figur 45 Funn nr. 49 Tuborg, vippekork.....	30
Figur 46 Funn nr. 2 Solokork, vippekork	30
Figur 47 Funn nr. 14 Solokork, skrukork	30
Figur 48 Funn nr. 22 Spritkork, Vinmonopolet.....	31
Figur 49 Funn nr. 19 Diverse korker	31
Figur 50 Funn nr. 21 Aluminiumskork til melkeflaske	31
Figur 51 Funn nr. 41 Kors funnet på Dulasletta.....	32
Figur 52 Kors funnet på Trondenes i Harstad	32

Figur 1 Kartutsnitt som viser hvor i Akershus undersøkelsesområdet ligger. Kart: Kartverket.

Figur 2 Lokaliseringskart Duasletta/Duvatsletta/Moa. Kart: Kartverket.

1. Bakgrunnen for undersøkelsen

Undersøkelsen på Duasletta i Lillestrøm kommune høsten 2025 inngår i et pågående arbeid med å dokumentere og bevare kulturminner knyttet til romanifolket/taterne. Arbeidet er forankret i Riksantikvarens oppfordring om å styrke kunnskapsgrunnlaget for denne minoritetens kulturarv, og Akershus fylkeskommune har siden 2024 hatt et særskilt ansvar for innsamling og registrering av slike kulturminner. Initiativet er en del av en nasjonal satsing på å synliggjøre og integrere minoritetens kulturminner i den ordinære kulturminneforvaltningen.

Bakgrunnen for prosjektet er at romanifolkets kulturminner i liten grad har vært kartlagt og dokumentert i Norge. Liggeplasser og leirplasser, som har vært sentrale i minoritetens livsform, er i dag truet av gjengroing, utbygging og manglende vern. Riksantikvaren har derfor bedt fylkeskommunene om å innhente kunnskap og registrere slike lokaliteter for å sikre dem som en del av vår felles kulturarv (Akershus fylkeskommune 2024).

I 2023, mens Akershus var en del av Viken fylkeskommune, ble det utført arkeologiske undersøkelser av liggeplasser langs Drammensvassdraget. Disse undersøkelsene omfattet lokaliteter som Steinberg/Kilen, Fallagsøya/Herstrøm, Bjørkelunden, Stenset og Stryken/Daler i Drammen kommune.¹ Erfaringene fra dette arbeidet har dannet grunnlag for videre metodisk utvikling og prioritering av lokaliteter i Akershus.

I 2024 startet Akershus fylkeskommune systematisk innsamling av kulturminner knyttet til romanifolket, i dialog med representanter for minoriteten og med innspill fra Taternes Landsforening. Dette arbeidet har inkludert befaringer av kjente liggeplasser, registrering av kulturspor og vurdering av lokaliteters tilstand og potensial for arkeologiske undersøkelser. Duasletta ble identifisert som en særlig interessant lokalitet på bakgrunn av muntlige kilder, historiske kart og flyfoto, samt minoritetens egne opplysninger om bruk av området.

Formålet med undersøkelsen på Duasletta var å dokumentere spor etter bruk av sletta som liggeplass, å innhente kunnskap om hverdagsliv og håndverksaktiviteter knyttet til romanifolket, og å utvikle metoder for arkeologisk registrering av denne typen kulturminner. Arbeidet ble gjennomført i samarbeid med arkeologer, erfarne metalledektorister og representanter for minoriteten.

2. Sammendrag

Undersøkelsen på Duasletta har gitt et omfattende kunnskapsgrunnlag om romanifolkets bruk av sletta som liggeplass. De arkeologiske funnene dokumenterer en tydelig kronologi fra 1930–40-tallet til omkring 1980-tallet, med daterbare gjenstander som mynter, matvareemballasje, husgeråd og verktøy. Disse funnene gir innsikt i hverdagsliv, håndverk og sosiale aktiviteter, og viser hvordan reisendes livsform gradvis tilpasset seg moderne forbruksmønstre. Spredningskartene indikerer områder som har fungert som teltplasser og soner for metallarbeid, noe som bekreftes av funn av beslag og takrenner.

¹ Se rapport *Arkeologiske undersøkelser 2023/39776-1 Taternes kulturarv – arkeologiske undersøkelser av lokalitetene Steinberg/Kilen, Fallagsøya/Herstrøm, Bjørkelunden, Stenset og Stryken/Daler i Drammen kommune*. Ole Christian Aslaksen, Ola Rønne og Giedre Jarulaitiene.

Intervjuene med lokalbefolkningen og representanter for romanifolket har vært avgjørende for å kontekstualisere funnene. Informantene bekreftet slettas bruk, beskrev dagligliv og håndverk, og ga opplysninger om endringer i reisemønsteret mot 1980-tallet, da campingvogner erstattet telt. Disse muntlige kildene har styrket tolkningen av funnkonsentrasjoner og bidratt til en helhetlig forståelse av lokaliteten.

Metodisk har undersøkelsen vist at kombinasjonen av metalldetektorsøk, digital innmåling og muntlige kilder gir et robust grunnlag for dokumentasjon av denne typen kulturminner. Erfaringene fra Duasletta understreker behovet for å videreutvikle metodikken, blant annet ved å ta i bruk GPS-sporing for å sikre fullstendig dekning og systematisk registrering.

Samlet sett fremstår Duasletta som en lokalitet med høy kulturhistorisk verdi. Dokumentasjonen bidrar til å synliggjøre en del av kulturarven som tidligere har vært lite kjent, og understreker viktigheten av å integrere romanifolkets kulturminner i den ordinære kulturminneforvaltningen.

Deltakelse

Undersøkelsen på Duasletta ble gjennomført av en tverrfaglig gruppe med bred kompetanse, noe som har vært avgjørende for prosjektets kvalitet og helhetlige tilnærming. Deltakerne representerte både fagmiljøer, minoritetsorganisasjoner og frivillige med spesialkompetanse. Fra Taternes Landsforening deltok Holger Gustavsén og Svein Nordheim, sammen med slektsforsker Kai-Samuel Vigardt, som bidro med kunnskap om romanifolkets historie og tradisjoner. Akershus fylkeskommune stilte med flere arkeologer og kulturminneforvaltere, herunder Reidun Marie Åsheim, Anette Nymann Lindhom, Ola Rønne, Anne Traaholt, Bjørg Thingstadengen og Hans Börje Jonsson, som hadde ansvar for den faglige gjennomføringen og dokumentasjonen.

Vi vil takke alle som ble med på undersøkelsen og som har bidratt med kunnskap og entusiasme.

En spesiell takk til Stian Ellingsen, Tom-Arne Ullersmo og Gert Hansen som sto for detektorarbeidet, og grunneierne som ga oss tilgang til Duasletta og stilte seg positive til gjennomføring av undersøkelsen!

3. Forarbeid og valg av lokasjon

Som en del av arbeidet med å dokumentere romanifolkets kulturminner i Akershus ble det gjennomført flere befaringer i perioden 2024–2025. Befaringene hadde som formål å identifisere liggeplasser med potensial for arkeologiske undersøkelser, basert på muntlige kilder, historiske kart og flyfoto. Arbeidet ble utført i samarbeid med representanter for minoriteten, herunder Taternes Landsforening, samt lokale informanter med kunnskap om områdenes brukshistorie.

Duasletta ble befart første gang 20. juni 2024, med deltakelse fra Taternes Landsforening, representanter for de reisende, Lillestrøm kommune og Akershus fylkeskommune. Lokaliteten ble vurdert som særlig interessant av flere grunner:

Historisk bruk: Informanter opplyste at sletta har vært en kjent liggeplass for mange reisende familier, og at området har hatt betydning som samlingssted.

Relativt intakt landskap: Sletta fremstår som lite påvirket av moderne inngrep. Det har ikke vært drevet jordbruk i området, og spor etter annen aktivitet er begrenset til et pumpehus og en grøft anlagt i nyere tid.

Bevaringsforhold: Liggeplasser i dyrket mark er ofte pløyd, noe som medfører flytting og ødeleggelse av gjenstander. Duasletta ligger utenfor dyrket mark, noe som øker sannsynligheten for intakte kulturspor.

Kulturhistorisk verdi: Området har en sterk tilknytning til romanifolkets historie og identitet, og dokumentasjon av sletta bidrar til å synliggjøre denne delen av kulturarven.

Andre lokaliteter ble vurdert, men ble utelatt i denne omgang på grunn av omfattende moderne inngrep, bruk til båtopplag eller industri, eller fordi de ligger i områder med jordbruksaktivitet som har redusert bevaringspotensialet.

Valget av Duasletta som undersøkelsesområde bygger dermed på en kombinasjon av kulturhistorisk betydning, bevaringsforhold og informantenes kunnskap om tidligere bruk.

Navnet på Sletta

Navnet «Duasletta» har trolig sammenheng med familien Douat, som i perioden 1950–1960-årene eide en eiendom med adresse Blakerveien 1148, beliggende noen hundre meter fra sletta i retning Finstadbru. Familien drev bilverksted og bensinstasjon, og det ble fortalt at reisende kunne hente vann der. Inger Marie Douat etablerte A/S Spånex, som produserte byggeplater i lettbetong, og firmaet hadde skjøte på eiendommen mellom 1955 og 1961.² Senere overtok Einar Hugo Hansborg Douat (1936-2017) eiendommen (1961–1967)³

Før Douat-familien var det familien Killingmo som eide eiendommen. Denne historiske tilknytningen gir en mulig forklaring på navnebruken i området.⁴

² [Handelsregistre for Kongeriket Norge : utgitt på foranstaltning av det offentlige i henhold til lov om handelsregistre, firma og prokura av 17. mai 1890 § 4. 1955](#)

³ [Indre Smaalenenes Avis, fredag 9. mai 1958](#)

⁴ Kilde: Kai-Samuel Vigardt

Figur 3 Befaring på Duasletta 20.06.2024

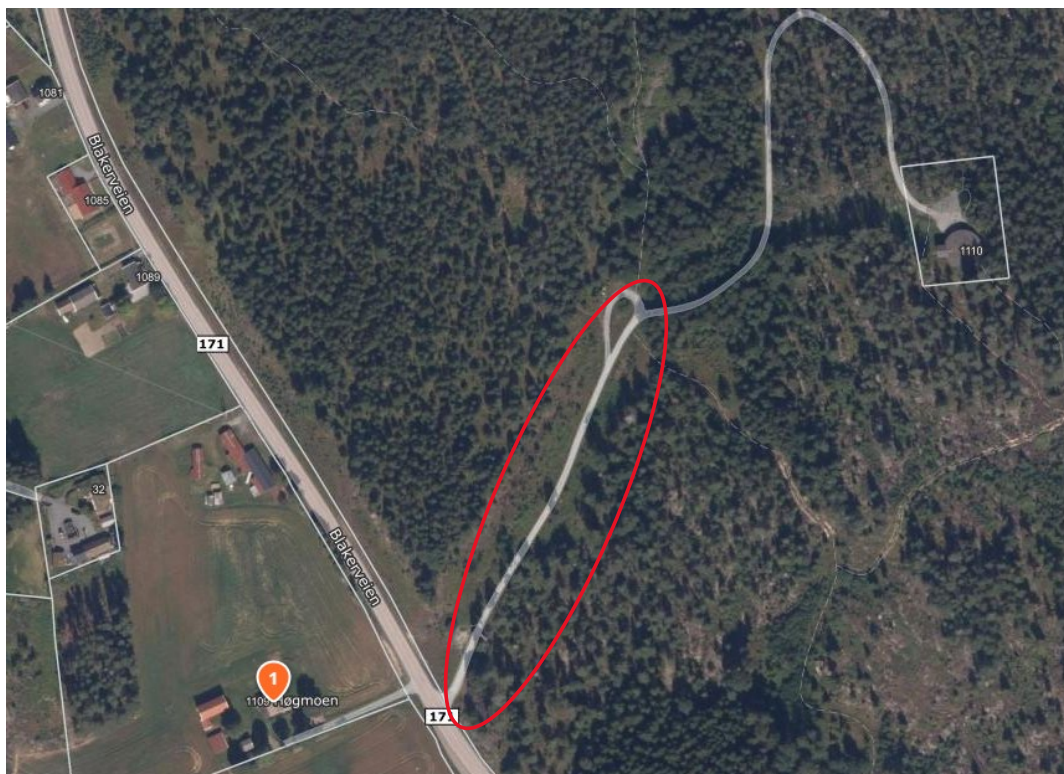
Foto: Ola Rønne

Beliggenhet, topografi og utvikling av sletta

Duasletta ligger ved en markert morenerygg i nærheten av Blakerveien 1109, Sørumsand, i Lillestrøm kommune. Gjennom sletta går en vei i retning øst-nordøst, som i dag fremstår som en gruslagt adkomstvei. Historiske flyfoto viser at det opprinnelig gikk en sti gjennom området, synlig allerede på bilder fra 1956. På slutten av 1970-tallet ble stien gruset opp og tydeliggjort som vei, og på flyfoto fra 1986 fremstår den med en rundkjøring i nordenden. Samtidig ble det anlagt en bygning omtrent 150 meter fra rundkjøringen, med tilhørende ny vei inn til bygningen. Senere flyfoto dokumenterer ytterligere endringer, blant annet etablering av et veifar som går nordover fra rundkjøringen.

Terrenget på vestsiden av veien stiger bratt opp, men har et mindre flatt parti langs veien. På østsiden skråner moreneryggen ned mot veien, med et terreng som er mer åpent og egnet for opphold. Vegetasjonen består i dag av furu, gran og løvtrær, samt innslag av einer, gress og høye urter nær veien. På moreneryggen dominerer gress, lyng og mose. Området ligger utenfor dyrket mark og bebyggelse, noe som har bidratt til å bevare slettas opprinnelige karakter. Det eneste moderne inngrepet av betydning er et pumpehus med tilhørende grøft langs grusveien, anlagt omkring 2013, slik flyfoto dokumenterer.

Gjennom analysen av historiske flyfoto kan utviklingen av sletta følges over tid. Fra en enkel sti i 1950-årene, via grusing og etablering av rundkjøring på 1980-tallet, til dagens situasjon med spor etter gjengroing, nedhogging og markberedning. Det er også registrert spor etter traktorkjøring i området, noe som indikerer periodisk bruk til tekniske formål. Til tross for disse endringene fremstår sletta som relativt intakt og med høy bevaringsverdi for kulturspor knyttet til romanifolkets bruk.

Figur 4 Oversiktsfoto over området. Antatt avgrensning av sletta. Foto: 1881.no

Flyfoto som viser utviklingen fra 1656 til i dag

Figur 5 Flyfoto 1956. Foto: 1881.no

Figur 6 Flyfoto 1967. Foto: 1881.no

Figur 7 Flyfoto 1974. Foto: 1881.no

Figur 8 Flyfoto 1986. Foto: 1881.no

Figur 9 Flyfoto 2005. Foto: 1881.no

Figur 10 Flyfoto 2013. Foto: 1881.no

Figur 11 Flyfoto 2022. Foto: 1881.no

Figur 12 Utsnitt fra Askeladden, Riksantikvarens kartløsning for forvaltningen. Vi ser her en mulig brønn med kulturminne-id 42317-1: «Kyrkjeholet - Uten vern - Arkeologisk minne - Akershus, Lillestrøm». Ligger ca 140 m fra Sletta.

4. Undersøkelsen

Før vi gikk i gang med undersøkelsen ble sletta befart i flere omganger og vurdert i forhold til aktivitet gjennom tidene. Mange av slettene vi tidligere har befart har vært nedbygd, gjengrodd, eller ligger i områder med flere funksjoner, så som båtopptrekk og industri. Sletter i dyrkamark egner seg ikke til undersøkelser da ploegen ødelegger og flytter gjenstander. Det er viktig å påpeke at den viktigste kilden til informasjon er Taternes/Romani/Reisendes lesing av natur og kulturlandskapet.

Duasletta ble blant annet valgt ut fra at flere informanter hadde et forhold til denne sletta, gjennom at de selv har ligget her. Flere av informantene fortalte at det kunne være mange familier og telt her samtidig.

På befaringene så området relativt intakt ut, bortsett fra at det er bygd et pumpehus med tilhørende grøft som går nordover parallelt med veien. Historiske flyfoto viser at det har vært noe markberedning og at vegetasjonen har endret seg med gjengroing og hogst flere ganger. Ut fra samtaler med reisende og befaringer av sletta vurderte vi at Duasletta kunne ha et potensiale for funn og økt kunnskap om slettas historie.

Lokale informanter har nevnt at de på 80-tallet hadde lokal ungdom brukt sletta til å feste på.

5. Metode

Undersøkelsen på Duasletta ble gjennomført ved bruk av flere komplementære metoder som er tilpasset lokalitetens karakter og de forventede funnkategoriene. Valg av metodikk bygger på erfaringer fra tidligere undersøkelser av liggeplasser og har som mål å identifisere spor etter aktivitet, herunder ildsteder, teltplasser og gjenstander knyttet til hverdagsliv og håndverk.

Stikking med jordbor/stikkstang

Det ble først gjennomført systematisk stikking med jordbor og stikkstang for å påvise eventuelle ildsteder eller konsentrasjoner av stein som kunne indikere bålplasser. Området består av morenemasser med fin sand, noe som gir tydelig akustisk respons ved treff på stein. Stikkingen ble utført i et mønster som skulle sikre representativ dekning av sletta. Til tross for omfattende stikking ble det ikke registrert spor etter ildsteder. Det vurderes som sannsynlig at undersøkelsesområdet ikke ble dekket tilstrekkelig, gitt slettas størrelse og vegetasjon, og at metoden derfor bør suppleres med mer omfattende dekning ved fremtidige undersøkelser.

Figur 13 Stikking med stikkstang/jordbor

Foto: Thea Thori Kogstad

Metalldetektor

Vi var så heldige å ha med oss tre svært erfarne detektorister i undersøkelsen, Stian Ellingsen, Tom-Arne Ullersmo og Gert Hansen. Uten deres ekspertise ville det ikke blitt noen undersøkelse. Søket ble gjennomført systematisk på begge sider av grusveien og opp mot moreneryggen. Detektoristene anvendte standard praksis for signalanalyse, inkludert bruk av hodetelefoner for å skille mellom ulike metalltyper. Når et signal ble registrert, ble posisjonen ytterligere presisert med en pinpointer for

nøyaktig lokalisering av gjenstanden. Metalldetektorsøk resulterte i et betydelig antall funn, herunder mynter, metallkorker, hermetikkbokser, husgeråd og fragmenter fra blikkenslagerarbeid. Disse funnene gir et viktig grunnlag for datering av slettas bruk og for forståelsen av aktivitetene som har foregått på stedet.

Særlig myntene er viktige for å datere når sletta var i bruk, men også flaskekorker og andre gjenstander kan dateres ut fra endringer i design. Myntene er i hovedsak trolig mistet, men det er gjort tre funn av femøringer. Disse kan kanskje vært brukt til å kaste på stikka.

Figur 14 Alle tre detektoristene i sving. Når metalldetektoren piper kan erfarne detektorister skjelne mellom forskjellige typer metall. For å høre signalene tydelig brukes øreklokker.

Foto: Thea Thori Kogstad

Figur 15 Når man har gjort et funn med detektoren kan man ytterligere avgrense hvor funnet ligger med en pinpointer. Dette er et lite håndholdt verktøy som hjelper deg å finne nøyaktig hvor gjenstanden ligger. Det kreves lang erfaring for å kunne tolke hvilke typer metaller som ligger i jorda og hvor dypt gjenstandene ligger.

Foto: Thea Thori Kogstad

Innmåling

Alle funn ble innmålt digitalt og registrert med unikt funnummer og fotonummer av arkeolog Reidun Marie Åsheim. Gjenstandene er deretter fotografert av Reidun. Innmålingen ble utført med GPS-basert utstyr, og dataene ble integrert i spredningskart som visualiserer funnkonsentrasjoner. Kartene gir indikasjoner på områder med teltplasser og håndverksaktivitet, og danner grunnlag for tolkning av bruksintensitet og funksjonelle soner på sletta. Funnene ble fotografert og beskrevet i henhold til standard prosedyre for arkeologiske registreringer.

Intervjuer med naboer og deltakere

I løpet av undersøkelsesdagen ble det gjennomført flere uformelle samtaler med personer som har lokal tilknytning til området, samt med representanter for romanifolket. Disse samtalene gir et verdifullt supplement til de arkeologiske funnene og bidrar til å kontekstualisere slettas bruk over tid.

En kvinne med tilknytning til romanifolket fortalte at hun husker teltene fra sin barndom på 1970-tallet, og at bruken av sletta opphørte mot slutten av 1980-tallet. Hun understreket betydningen av å bevare og dokumentere denne delen av historien. En eldre mann, som vokste opp i området, beskrev hvordan taterne hentet vann hos hans familie og arbeidet med takrenner i bygda. Han reflekterte over barndommens opplevelse av fremmedhet, men understreket at det sjelden var problemer. Han bekreftet også at sletta senere ble brukt som samlingspunkt for lokal ungdom, særlig til festing på 1980-tallet.

En kvinne på 85 år bekreftet at romanifolket hadde tilhold på sletta og pekte ut flere liggeplasser i nærområdet. Hun beskrev et samliv mellom to kulturer som i liten grad hadde kontakt, men som eksisterte side om side. Hun mente også å huske mindre liggeplasser andre steder i bygda. Alle informantene uttrykte positiv holdning til arbeidet med å dokumentere denne delen av historien.

Holger Gustavsen fra Taternes Landsforening delte egne minner fra oppveksten på sletta på 1960- og 1970-tallet. Han beskrev en åpen plass med flere telt, der mennene arbeidet med produksjon av takrenner og kvinnene solgte varer. Han fremhevet viktigheten av å rydde opp etter metallarbeid for å unngå skader og opprettholde et godt forhold til grunneier. Holger fortalte også om sosiale sider ved livet på sletta, som bålkvelder og fortellinger om skrømt, og om hvordan reisemønsteret endret seg mot 1980-tallet da campingvogner og campingplasser ble foretrukket. Denne endringen ble knyttet til økt økonomisk handlingsrom og bedre tilgang til fasiliteter som vann og strøm.

Samtalene gir et rikt bilde av slettas funksjon som liggeplass, av hverdagsliv og håndverk, og av endringer i reisendes livsform gjennom flere tiår. De understreker betydningen av muntlige kilder som supplement til arkeologiske funn, og viser hvordan lokal kunnskap og minoritetens erfaringer bidrar til en helhetlig forståelse av kulturminnet.

Metodiske vurderinger

Undersøkelsen viser at kombinasjonen av metalledetektorsøk og digital innmåling gir svært gode resultater for denne typen lokaliteter. Bruken av tre erfarne detektorister bidro til en effektiv og systematisk gjennomgang av området, og gjorde det mulig å identifisere et stort antall gjenstander som gir grunnlag for datering og tolkning av slettas bruk. Metoden med stikkstang viste seg mindre effektiv i denne omgang, da det ikke ble registrert spor etter ildsteder. Dette kan skyldes begrenset dekning i forhold til slettas størrelse. Metoden har likevel potensial dersom den suppleres med mer omfattende dekning og GPS-sporing av søkemønster. Det anbefales derfor at GPS-sporing tas i bruk ved fremtidige undersøkelser for å sikre fullstendig dekning og dokumentasjon av søkeområder.

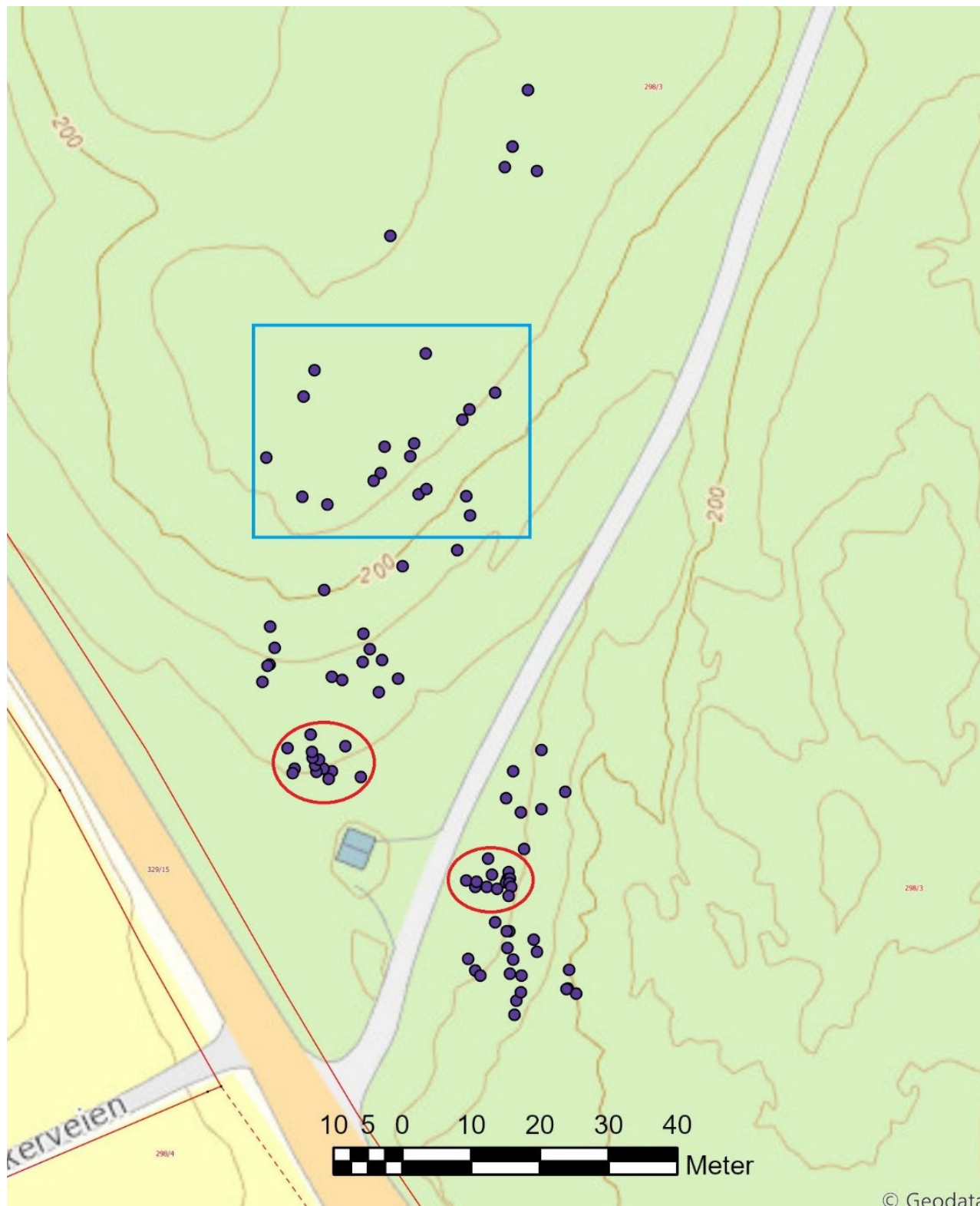
I tillegg til de arkeologiske metodene ble det gjennomført uformelle samtaler med personer som har lokal tilknytning til området, samt med representanter for romanifolket. Disse intervjuene har vist seg å være en viktig kilde til kontekstuell informasjon og har bidratt til å identifisere områder med høy sannsynlighet for funn. Informantene bekreftet slettas bruk som liggeplass fra 1930–40-tallet og frem til slutten av 1970-tallet, og beskrev både hverdagsliv, håndverk og sosiale aktiviteter. Opplysningene om teltplassering, vannhenting og metallarbeid har styrket tolkningen av funnkonsentrasjoner og bidratt til en mer helhetlig forståelse av lokaliteten. Samtalene har også dokumentert endringer i reisendes livsform, fra bruk av telt til overgang til campingvogner på 1980-tallet.

Kombinasjonen av arkeologiske metoder og muntlige kilder har dermed vist seg å være avgjørende for å oppnå et helhetlig kunnskapsgrunnlag. Denne tilnærmingen anbefales videreført i fremtidige undersøkelser, da den gir både materielle og immaterielle spor som sammen styrker dokumentasjonen av romanifolkets kulturminner.

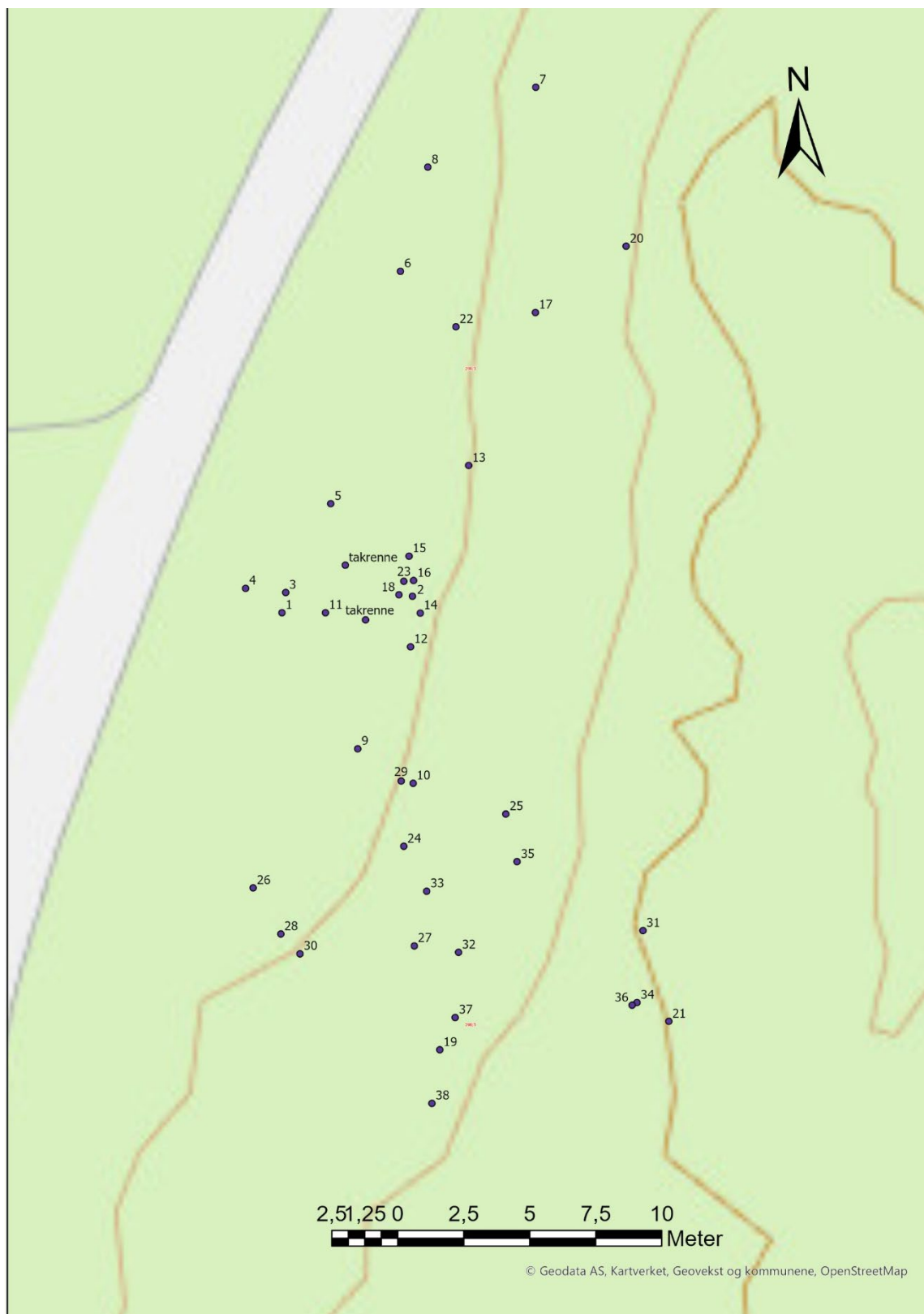
Spredningskart

Vi startet arbeidet med metalledetektor på høyre side av veien nederst. Rød sirkel på høyre side er en funnkonsentrasjon som inneholder bl. annet teltplogg og mynter. Vi tolker denne konsentrasjonen som en teltplass. Likeledes rød sirkel på den andre siden av veien, hvor det også er funnet mynter samt bl. et kors. Området lengst nord og vest for vegen ble undersøkt sist på dagen. Her pep det i

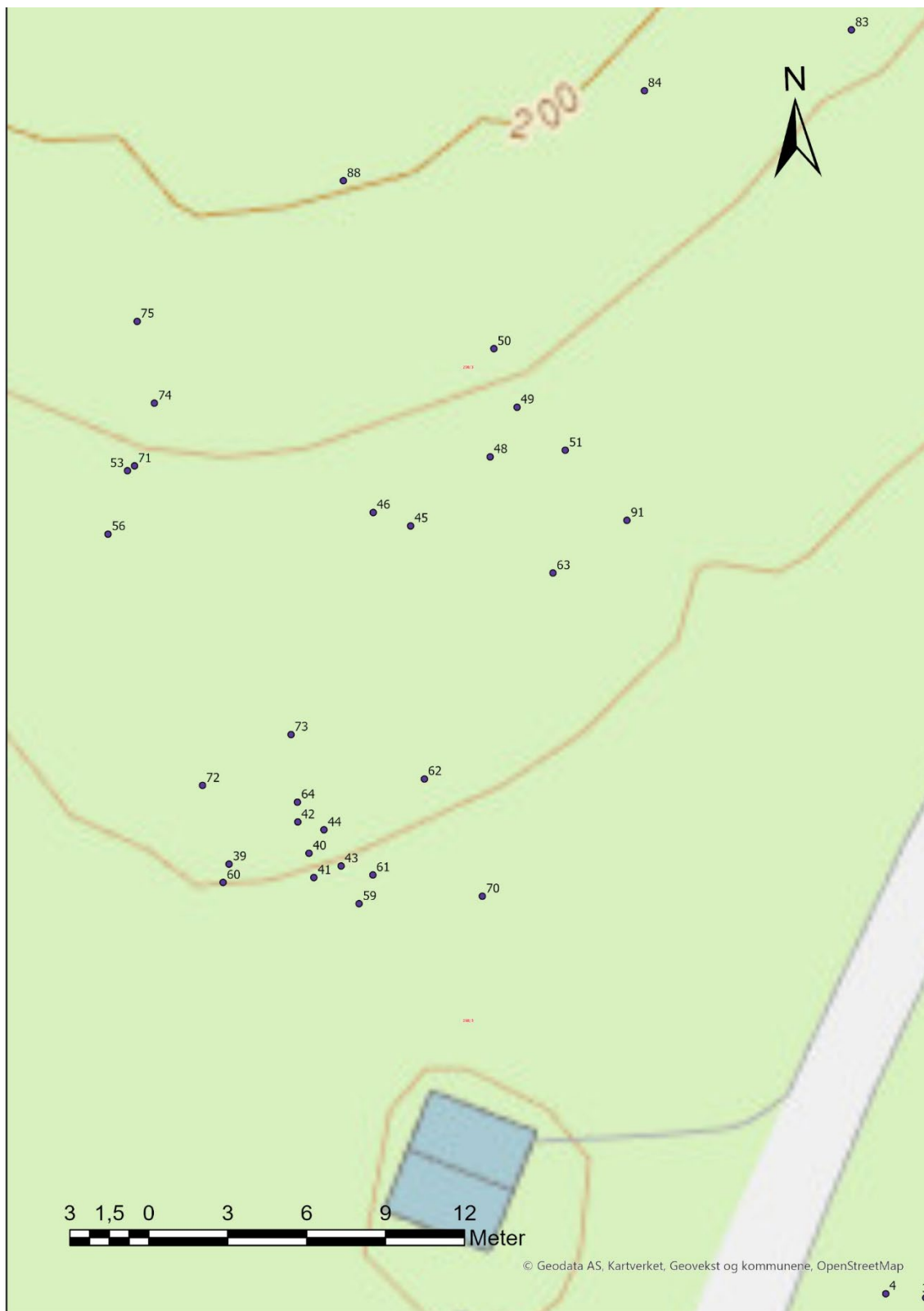
metalldetektoren hele tiden og mange funn av blikk kan tyde på det er her de har utført blikkenslagerarbeid (blå firkant).

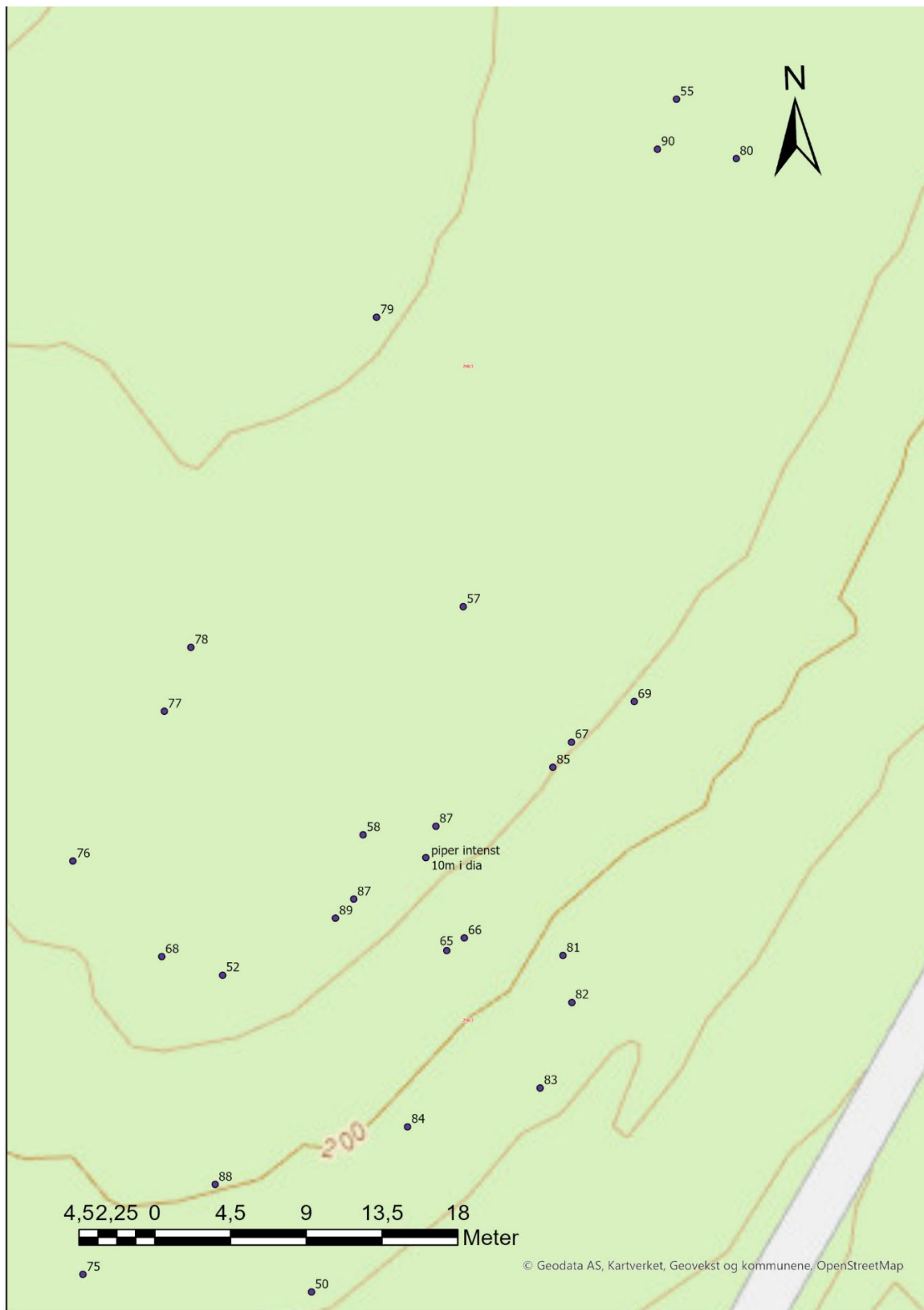
Figur 16 Spredningskart nr. 1 for hele området. Kart: Geodata AS, Kartverket, Geovekst og kommunene, OpenStreetMap.

Figur 17 Spredningskart nr. 2 for området øst for veien, se funnliste/fotonummer.

Figur 18 Spredningskart nr. 3 for området sørvest for veien, se funnliste/fotonummer

Figur 19 Spredningskart nr. 4 for området lengst nord, og vest for veien, se funnliste/fotonummer

6. Funnliste/ Fotonummer

Gjenstand	Datering	Materiale	Funn/Fotonummer
metallfragmenter			1
kork rød farge			2
spiker		jern	3
spiker		jern	4
kork til å dra av		aluminium	5
flaske med kork		aluminium, plast	6
kork til å dra av			7
ukjent		jern	8
teltplugg		jern	9
ukjent			10
hank til øse		jern	11
kork til å vippe			12
mynt 25 øre	1957		13
mynt 10 øre motiv av en bie	1958-1973		14
kork til å vippe			15
kobbertråd		kobberlegering	16
majonestube, to korker til å vippe	maken majonestube i reklame fra 1951	aluminium	17
mynt 5 øre	1966		18
korker 3 stk_2 til å vippe opp og 1 dra kork			19
hermetikkboks_flaske		klart glass, blikk	20
kork til å dra av	til melkeflasker, slutter med slike i begynnelsen av 70-tallet		21
skrukork fra Vimonolet			22
spiker		jern	23
blikk med plast			24
blikk			25
beslag nedløpsrenne		blikk	26
flaske med skrukork_Bacardi		aluminium, grønt glass	27
ukjent			28
hermetikkboks		blikk	29
mynt Håkon den 7_10 øre?	1959		30
kaffekjele			31
sagblad		jern	32
2 stk mynter_25 øre +2 øre (Håkon den 7)	1957		33
kork_sånn å dra av			34
brett		jern	35
bøtte			36
ukjent			37

blikk			38
mutter			39
tennplugg			40
smykke med viklet tråd formet som et kors og en Ringsnes pils kork		bly, stål	41
ståltråd			42
skrukork			43
ring til aluminiumsboks			44
mynt 1 krone med motiv av elg			45
kork			46
mynt_50 øre	1975		47
mynt_Håkon den 7_50 øre			48
kork_grønn farge med noen synlige bokstaver og et 2-tall			49
merke_B 20			50
Hermetikkboks «Festus» cowboyemat		blikk	51
navnelapp til nøkkel			52
blikk			53
knapp			54
knapp		metall	55
blikk			56
kork			57
mynt 50 øre			58
mynt 5 øre	1957		59
mynt 2 øre	1937		60
mynt 5 øre	1968		61
flasketut med kork til å vippe		brunt glass	62
skrukork Coca Cola			63
takrenne		blikk	64
blikk			65
blikk			66
jernstang		jern	67
kork til å dra av			68
skiftnøkkel			69
ukjent		jern	70
korker 2 stk, en til å skru og en til å vippe			71
blikk			72
blikk			73
tomhylse patron			74
kork til å vippe av			75
blikk			76
kork Coca Cola til å vippe			77
aluminiumsboks		aluminium	78
kobberrør		kobberlegering	79

kork Ringnes pils			80
glassflaske		glass	81
ukjent			82
skrukork_Solo			83
ukjent			84
ukjent		jern	85
ukjent 2 stk		2 stk	86
blikk, Coca Cola kork, ukjent			87
ukjent		aluminium	88
blikk			89
bøtte			90
sardinboks		aluminium	91

Funn nummer 1 til 38 (hvit markering) er markert i spredningskart nr. 2 mens funn nummer 39 til 91 (grønn markering) er markert i spredningskart nr. 3 og 4.

Figur 20 To av myntene som ble funnet under undersøkelsen

7. Funn og tolkning

Undersøkelsen på Duasletta resulterte i 91 registrerte funn, hvorav flere er daterbare (slik som mynter, metallkorker og majonestube) og gir grunnlag for å fastslå bruksperioden for sletta. Funnene omfatter et bredt spekter av gjenstander knyttet til hverdagsliv, håndverk og matvareemballasje, samt enkelte personlige eiendeler. Den eldste daterbare gjenstanden er en mynt fra 1937, mens den yngste er en mynt fra 1975. Dette indikerer at sletta har vært i bruk fra 1930–40-tallet og frem til omkring 1980-tallet. Informanter har opplyst at lokal ungdom brukte sletta til festing på 1980-tallet, noe som kan forklare enkelte yngre funn (Fotonr **60** og **47**).

Funnene ble innmålt digitalt og registrert med unikt funnummer og fotonummer. Spredningskartene viser tydelige konsentrasjoner av funn som tolkes som teltplasser, samt områder med spor etter blikkenslagerarbeid. Disse konsentrasjonene gir innsikt i hvordan sletta har vært organisert og brukt.

I denne rapporten presenteres et utvalg av funnene og hvordan de bidrar til en kronologi som viser når sletta har vært i bruk. Vi viser også andre kategorier funn som forteller om livet på sletta.

Alle bildene har et fotonummer som viser hvor de er funnet på sletta (se spredningskart). Myntfunnene er særlig viktige fordi de hjelper oss å datere når Duasletta var i bruk.

Kategorisering av funn

Funnene kan deles inn i følgende hovedkategorier:

- **Mynter:** 12 funn, datert mellom 1937 og 1975. Disse er viktige for kronologisk datering av slettas bruk.
- **Husgeråd og kjøkkenutstyr:** Gjenstander som kaffekjele, sinkbøtte og håndtak til øse, som indikerer matlaging og vannhenting.
- **Verktøy og tekniske gjenstander:** Blant annet skiftenøkkel, sagblad og tennplugg, som tyder på reparasjonsarbeid og håndverk.
- **Matvare- og drikkeemballasje:** Hermetikkbokser, majonestube og flaskekorker, som gir innblikk i kosthold og forbruksmønstre.
- **Blikkenslagerarbeid:** Fragmenter av takrenner og beslag, som viser spor etter produksjon og metallarbeid.
- **Personlige eiendeler:** Et kors laget av metalltråd, tolket som et smykke, som gir et unikt innblikk i personlig kulturuttrykk.

Funn

Mynter

Figur 22 Funn nr. 13 Mynt 25 øre 1957

Figur 23 Funn nr. 14 Mynt 10 øre bie motiv 1958-1973

Figur 21 Funn nr. 18 Mynt femøre 1966

Figur 25 Funn nr. 33 2 stk mynter 25 øre +2 øre (Håkon den 7)

Figur 24 Funn nr. 30 Mynt Håkon den 7_10 øre? 1959

*Figur 27 Funn nr. 45
mynt 1 krone med
motiv hest 1970*

*Figur 26 Funn nr. 47
mynt_50 øre 1975*

*Figur 30 Funn nr. 58 Mynt
50 øre*

*Figur 28 Funn nr. 59 Mynt
5 øre 1957*

*Figur 29 Funn nr. 48 mynt_50
øre*

Figur 31 Funn nr. 60 mynt 2 øre 1937 (kron til venstre/mynt til høyre)

*Figur 32 Funn nr. 61
mynt 5 øre 1968*

Husgeråd, kjøkkenutstyr, mat og verktøy

Blant funnene inngår flere gjenstander som kan knyttes til dagligliv og praktiske aktiviteter på sletta. Det ble funnet en sinkbøtte, som trolig har vært brukt til å hente vann, samt hanken til en øse (funnr 36 og 11). Kaffekjele var en selvsagt del av reisendes utstyr, og det ble registrert en kaffekjele som mangler tut (funnr 31). I tillegg ble det funnet et brett i jern med en hank på den ene langsiden, som etter vurdering kan ha vært brukt som stekeplate.

Undersøkelsen avdekket også en teltplugg fra 1950–60-tallet, noe som indikerer at det har stått telt på stedet der den ble funnet (funnr 9 og 67). Videre ble det registrert en skiftenøkkel og rester av et sagblad (funnr 69 og 32). Disse redskapene representerer ulike typer verktøy som har vært benyttet til praktiske formål, eksempelvis saging av ved og reparasjon av bil eller maskiner.

Figur 33 Funn nr. 36 Bøtte

Figur 34 Funn nr. 11 Hank til øse

Figur 36 Funn nr. 35 Metallbrett

Figur 35 Funn nr. 31 Kaffekjele

Figur 37 Funn nr. 67 Jernstang eller kraftig teltplugg

Figur 38 Funn nr. 32 Sagblad

Bil

Figur 40 Funn nr. 69 Skiftenøkkel

Figur 39 Funn nr. 40 Tennplugg

Figur 41 Funn nr. 50 Merke til Volvo Amason

Matvarer og drikke

Undersøkelsen avdekket flere gjenstander som gir innsikt i kosthold og forbruksmønstre blant de reisende. Blant funnene er en hermetikkboks merket «Festus kjøttboller, bacon, bønner, tomatsaus», inspirert av TV-serien *Kruttrøyk* som ble sendt på norsk fjernsyn mellom 1969 og 1974. Denne typen boksemat ble lansert i Aftenposten i 1971 (funnr 51). Videre ble det funnet en majonestube fra Mills,

som ble introdusert i 1951. Tuben er trolig fra 1950–60-tallet (funnr 17). Det ble også registrert flere sardinbokser, men disse lar seg ikke datere på grunn av korrosjon.

Når det gjelder drikkevarer, ble det funnet en Bacardi-flaske i grønt glass, samt flere pilsflasker med kork. Korkene representerer ulike typer lukking, herunder vippekork og skrukork. Vippekorken kom i bruk fra 1955, mens skrukorken ble lansert i 1985, hovedsakelig til 0,7 liters ølflasker. Skrukorkene kan derfor knyttes til festaktivitet på sletta, slik informanter har opplyst om. Det ble også funnet bokser som har inneholdt mineralvann eller øl, samt korker med ringåpning. Et interessant funn er en aluminiumskork til melkeflaske i glass (funnr 7). Melkeflasker i glass var i bruk fra mellomkrigstiden og frem til 1960–70-tallet, før melkekartongen gradvis overtok.⁵

Disse funnene gir et detaljert bilde av mat- og drikkevaner, og bidrar til å datere bruken av sletta til perioden fra midten av 1900-tallet og frem mot 1980-tallet.

Figur 42 Funn nr. 51 Hermetikkboks

Figur 43 Funn nr. 17 Majonestube og to korker

Figur 44 Funn nr. 80
Ringnes pils, skrukork

Figur 45 Funn nr. 49
Tuborg, vippekork

Figur 46 Funn nr. 2
Solokork, vippekork

Figur 47 Funn nr. 14
Solokork, skrukork

⁵ Wikipedia: [Melk – Wikipedia](#)

Figur 49 Funn nr. 19 Diverse korker

*Figur 48 Funn nr. 22 Spritkork,
Vinmonopolet*

*Figur 50 Funn nr. 21 Aluminiumskork til
melkeflaske*

Smykkefunn

Et av de mest oppsiktsvekkende funnene fra undersøkelsen er et lite kors laget av to metallstaver som er surret sammen med metalltråd. Korset har vært festet til en tråd med metallperler, og rester av denne tråden er fortsatt bevart (funnr 41). Smykket fremstår som et håndlaget objekt, trolig produsert av en reisende, noe som samsvarer med minoritetens tradisjon for metallarbeid og håndverksmessig tilpasning av personlige gjenstander.

Korset har en parallell i et funn fra Trondenes i Harstad, der et lignende smykke ble oppdaget på stranden av metaldetektorist Rune Arctander Isaksen. Dette funnet lå ca. 10 cm ned i sanden (i Sølvskevågen ved Altevågen på Trondenes) og var mer forvitret, sannsynligvis som følge av eksponering for saltvann. Sammenligningen mellom funnet fra Dulasletta og Trondenes gir et interessant innblikk i variasjoner og likheter i reisendes håndverkstradisjoner, og understreker betydningen av slike gjenstander som kulturhistoriske spor.

Dette funnet representerer en personlig og identitetsbærende gjenstand, som skiller seg fra de mer funksjonelle objektene som dominerer materialet. Smykket gir et unikt perspektiv på estetiske og religiøse uttrykk blant romanifolket, og bidrar til å nyansere bildet av livet på sletta.

Figur 51 Funn nr. 41 Kors funnet på Duasletta

Figur 52 Kors funnet på Trondenenes i Harstad

8. Tolking og oppsummering

Undersøkelsen på Duasletta har avdekket et omfattende materiale som gir verdifull innsikt i romanifolkets bruk av sletta som liggeplass. Funnene viser en tydelig kronologi, med daterbare gjenstander som mynter fra 1937 til 1975. Dette indikerer at sletta har vært i aktiv bruk fra 1930–40-tallet og frem til omkring 1980-tallet. At vi ikke finner spor etter reisende før 30-40 tallet behøver ikke bety at de ikke har ligget på sletta tidligere. Vi har ikke undersøkt hele området og det er ikke sikkert at det finnes daterbare funn fra før 1930-40 tallet. Informanter har bekreftet at lokal ungdom benyttet området til festing på 1980-tallet, noe som kan forklare enkelte yngre funn, som skrukorker fra ølflasker.⁶

De to konsentrasjonene av funn som fremgår av spredningskartene tolkes som teltplasser (ringet inn med rødt). Disse områdene inneholder mynter, teltp lugger og små gjenstander som lett kan ha blitt mistet ved daglig bruk. Et tredje område, lengst nord og vest for veien, har en høy konsentrasjon av blikkfragmenter, noe som indikerer blikkenslagerarbeid. Dette samsvarer med muntlige kilder som beskriver reisendes håndverkstradisjoner, og funnene av beslag og takrenner bekrefter at metallarbeid har vært en del av aktiviteten på sletta.

⁶ Intervjuer gjennomført av naboer til sletten

Husgeråd som kaffekjele, sinkbøtte og øsebank gir et innblikk i hverdagslivet og viser at sletta har vært brukt til matlaging og vannhenting. Funn av hermetikkbokser, majonestube og flaskekorker gir ytterligere informasjon om kosthold og forbruksmønstre, og viser en gradvis tilpasning til moderne varer gjennom midten av 1900-tallet. Smykkefunnet, et kors laget av metalltråd, representerer en personlig og identitetsbærende gjenstand som gir et unikt perspektiv på estetiske og religiøse uttrykk blant romanifolket.

I tillegg til de arkeologiske funnene gir intervjuene med lokalbefolkningen og representanter for romanifolket et viktig supplement til tolkningen. Informantene bekreftet slettas bruk som liggeplass, beskrev hverdagsliv, håndverk og sosiale aktiviteter, og ga opplysninger om endringer i reisemønsteret mot 1980-tallet. Disse muntlige kildene har styrket forståelsen av funnkonsentrasjoner og bidratt til en helhetlig kontekstualisering av materialet.

Samlet sett dokumenterer undersøkelsen en lokalitet med høy kulturhistorisk verdi. Duasletta fremstår som et sted der hverdagsliv, håndverk og sosialt samvær har utspilt seg over flere tiår. Funnene bidrar til å synliggjøre en del av kulturarven som tidligere har vært lite dokumentert, og understreker betydningen av å inkludere romanifolkets kulturminner i den ordinære kulturminneforvaltningen.

Om arkeologisk metode

Undersøkelsen av liggeplasser som Duasletta ville ikke vært mulig uten aktiv deltakelse fra representanter for minoriteten. Kombinasjonen av muntlig tradisjon og kunnskap om hvordan romanifolket leser terrenget har vist seg å være avgjørende for å identifisere relevante områder. En av informantene opplyste for eksempel at det tidligere hadde stått telt lengre inn på sletta, mot nord, noe som bidro til å utvide forståelsen av lokalitetens bruk.

Bruken av arkeologiske metoder for å undersøke liggeplasser er relativt ny i Norge. De første systematiske forsøkene ble gjennomført i Drammen i 2023, og resulterte i funn av et ildsted, kløpp og spor etter blikkenslagerarbeid. Ved denne undersøkelsen deltok én metalldetektorist. På Duasletta i 2025 ble metodikken videreutviklet ved å inkludere tre erfarne detektorister, noe som effektiviserte arbeidet og gjorde det mulig å gjennomføre søk mer systematisk.

Intervjuene med lokalbefolkningen og romanifolket har vært en integrert del av metodikken. Disse samtalene har bidratt til å identifisere områder med høy sannsynlighet for funn og har gitt kontekstuell informasjon som styrker tolkningen av materialet. Kombinasjonen av arkeologiske metoder og muntlige kilder fremstår som en nødvendig tilnærming for å dokumentere denne typen kulturminner.

9. Konklusjon og anbefalinger

Undersøkelsen på Duasletta har dokumentert en lokalitet med høy kulturhistorisk verdi, knyttet til romanifolkets bruk av området som liggeplass. Funnene viser en tydelig kronologi fra 1930–40-tallet til omkring 1980-tallet, bekreftet gjennom daterbare gjenstander som mynter, matvareemballasje og tekniske objekter. Materialet gir et helhetlig bilde av hverdagsliv, håndverk og sosialt samvær, og inkluderer både funksjonelle gjenstander og personlige eiendeler som smykket i form av et kors. Disse funnene bidrar til å synliggjøre en del av kulturarven som tidligere har vært lite dokumentert, og

understreker behovet for å integrere romanifolkets kulturminner i den ordinære kulturminneforvaltningen.

Metodisk har undersøkelsen vist at kombinasjonen av metalledetektorsøk og digital innmåling gir gode resultater for denne typen lokaliteter. Bruken av flere erfarne detektorister har vært avgjørende for effektivitet og systematikk. Metoden med stikkstenger for lokalisering av ildsteder ga ingen resultater i denne omgang, men bør vurderes videre med økt dekning og GPS-sporing av søkemønstre. Utviklingen av metodikk for registrering av liggeplasser er fortsatt i en tidlig fase, og erfaringene fra Duasletta gir et viktig grunnlag for videre arbeid.

Intervjuene har vist seg å være en sentral del av kunnskapsinnhenting. De har bekreftet slettas bruk, gitt detaljer om hverdagsliv og håndverk, og dokumentert endringer i reisendes livsform. Det anbefales at denne kombinasjonen av arkeologiske metoder og muntlige kilder videreføres i fremtidige undersøkelser, da den gir et helhetlig bilde av både materielle og immaterielle kulturspor.

Anbefalinger for mulige fremtidige undersøkelser:

- Det bør gjennomføres supplerende undersøkelser på Duasletta for å dekke områder som ikke ble systematisk gjennomgått.
- GPS-sporing av søkemønstre bør innføres for å sikre fullstendig dekning og dokumentasjon.
- Metoden med stikkstenger bør videreutvikles og kombineres med andre teknikker for å øke sannsynligheten for å påvise ildsteder.
- Det anbefales å prioritere andre kjente liggeplasser i regionen for tilsvarende undersøkelser, i dialog med minoriteten.
- Funnene fra Duasletta bør integreres i nasjonale databaser og gjøres tilgjengelige for forskning og forvaltning, som en del av arbeidet med å synliggjøre romanifolkets kulturarv.

Deltagere

Holger Gustavsen, Taternes landsforening

Kai-Samuel Vigardt, slektsforsker

Svein Nordheim, Taternes landsforening

Reidun Marie Åsheim, Akershus fylkeskommune

Stian Ellingsen, metalledetektorist

Tom-Arne Ullersmo, metalledetektorist

Gert Hansen, metalledetektorist

Hans Börje Jonsson, Akershus fylkeskommune

Ellef Prestsæter, Guttormsgårds arkiv

Thora Petursdottir, Universitetet i Oslo

Thea Thori Kogstad, Lillestrøm kommune

Bodil Linnea Andersen Westby, Lillestrøm kommune

Anette Nymann Lindhom, Akershus fylkeskommune

Ole Bastiansen, student museologi

Kari Fosseie Oreberg, student muesologi

Selma Lauland, student

Ola Rønne, Akershus fylkeskommune

Anne Traaholt, Akershus fylkeskommune

Björg Thingstadengen, Akershus fylkeskommune